

Gede nêşkeno
bişêro tuwaletî

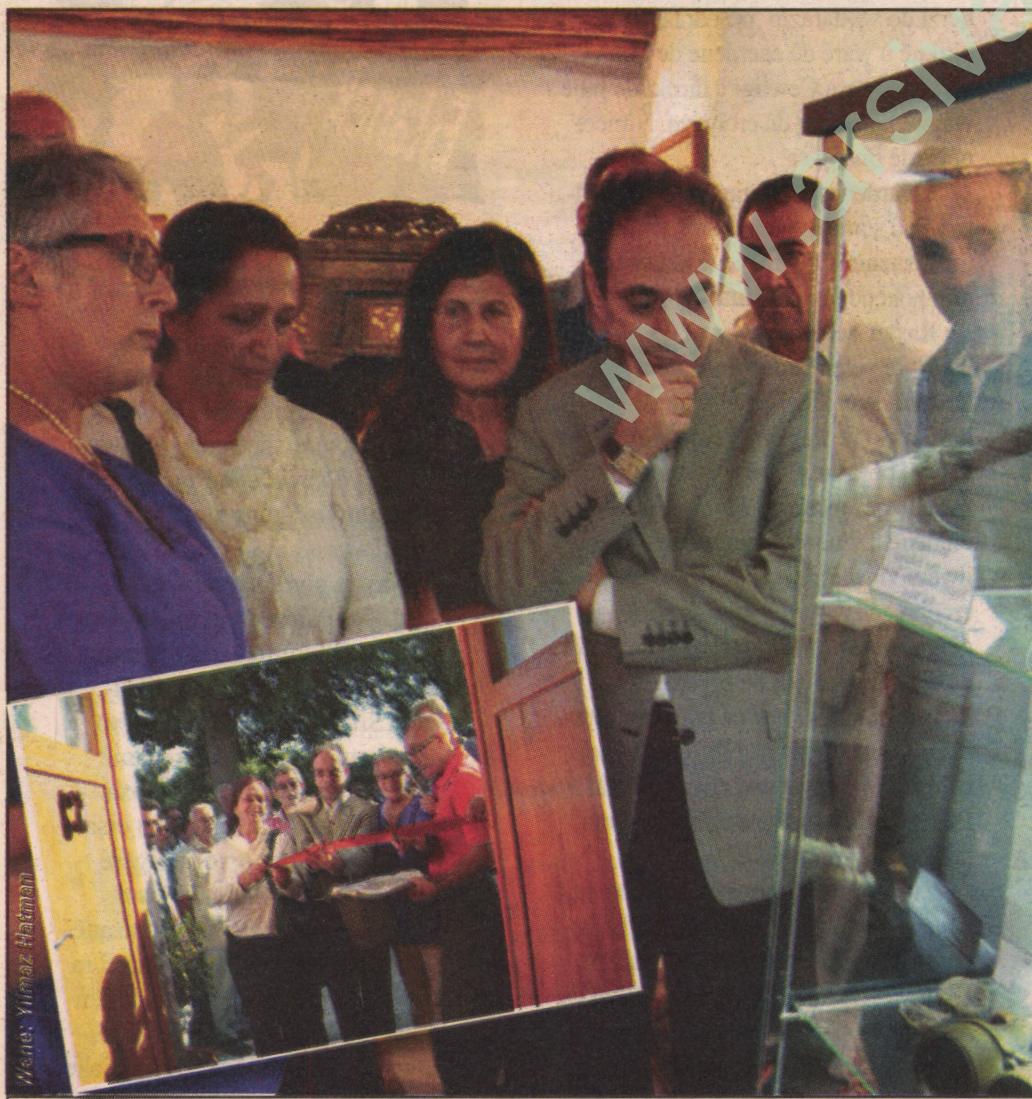
Tirkîya de sîstema perwerdehî
hinî eyseno ke do demeke kilmî
de têk bişêro. Çimkî, goreya
zanistan, no sîstem do gedeyan
ser de psîkolojiya pelixayeyî
bido. Dedeyên ke nêşkenê
bişêrê tuwaletî şirawenê û no
nîno qebûlkerdiş... RÜPEL -3

Welat VERROJ

Ziwan nasname yo, ziwan rûmet o... Pêveka Azadiya Welatî ya, belaş a. 24 - 9 - 2012 Hewtane HÛMARE: 20 E-mail: welatverroj@gmail.com

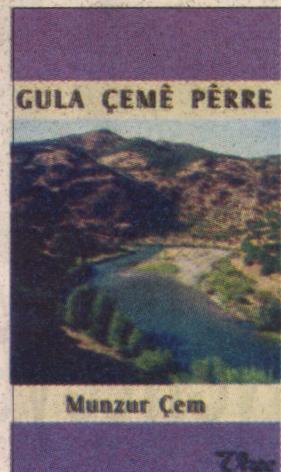
Bîlançoya serê serrê

Goreya daneyên HPGî ya bîlançoya ke eşkera kerdê de,
serrê de 2 hezarî ra vêşêr lejker kişiyyatî û 290 gerîlayan zî cuyê
xo vinî kerdêy. Menga peynî zî 520 lejkeran canê xo dayê

Keyeyê Apê Mûsayî kerdî muze

Roşnvîr û muştoxê kurdan ra Mûsa Anter 20 İlona 1992 de Amedî de ame qetilkerdiş. Keyeyê ke Nuseybîni nahîya Akarsû de bî kerdî muze. Serekê Şaredariya gird Osman Baydemîri ard ziwan ke, yew pênuşa Apê Mûsayî, ewro bîyo mîlyon hebîy û do hewna zî zed bibêy. Apê Mûsa Seyranpeyê Amedî kuçeya 442 de bi destê JİTEMî ame qetilkerdiş Xebatkarê Çapemenye Azad koka xo vîra nêkerdi û heta ewro şehîdanê xo vîrardê û anê.

Nefîbiyîşê
gule û
pixinkerdişî...
RÜPEL /7

Kurd nêşinê
dibistanê
dewlete!

RÜPEL /5

ŞERÊ HPG Û TIRKÎYA GUR BI

Goreya Qomitaneya Qirargeha HPGî, tarîxên 17 Îlon -17 Gilawêza 2012 û 1 Îlon 2011 û 17 Îlona 2012 mîyanî de, bîlançoya şerî wina yo. TSKî 355 operasyon viraşto û 174 heban de pêrodayış vejyayo. Gerîlayan zî dijî nînan 625 operasyon kerdî û 153 pêrodayış vejyayê. 1913 lejkerî û 290 gerîlayan cuyê xo vinî kerdêy. Zafêr cesedîn gerîlayan perçê kerdê û nêşinasayayê.

MEDYA AME TEHDÎTKERDÎS

Bîlançoyî de, hikûmeta Tirkîya raştey şerî şaran ra nimîto û nêvato. Semedê ey zî hetê şerê germine şerê psîkolojik zî danê meşnayış û wazenê ke bi ney hawayî herketa PKKî têk biberê. Destê Tirkîya de çekê bêhleqî mendo û wazeno ke heme kesan bikişo. Komitaneya Qirargehî: Erdoganî medya tehdîd kerdî û nêverdayo ke medya raşteyan binişno.

HAKÎMÎYET ZED BENO

Daneyên HPGî eşkera kerd ke, 23 Tîrmengî ra heta ney gamî hakîmîyeta HPGî herêma Şemzînan û şaristanê bakurê Kurdistanî de zed bîyê. No bi êrîşkedişan û kontrola gerîlayan ra rayîran ra belî keno. TSK bê hewaraşiyîşî nêşkeno erdi ar bişêro. Çimkî averaşiyîşî gerîlayan verê ïnan giroto û na gam Tirkîya qereqolan de asê mendo û vejyeno teber.

Netîceyê
kombîyayîş û
konferansî!

RÜPEL /2

Nefîceyê kombîyayîş û konferansên ziwandê ma kirmancî!

No kenferanso kî ma kirmancan, bi heycan û kefweşey da girda şopna de, xeylekîn qerarê muhîmî ameybî girotene. Ma pêro zanê ke warê de kar û bar dê çî goreyê ma nébenê

SİNAN SUTPAK*

Ez wazena tayn guman û bawerîyanê xo bi şima dildarêni ziwanê kurdî de par bikerî.

Gumanê min o yo kî, ez wazena bi nuştox, ziwananox, cematsinasyoxê şardê ma bara kera.

Xusletên dê ma rojakewteyîyan bi arizî zî kurdan esto. Ma bi heyecanêndo gird, dest erzenê her karî. Despeykerdeneyê ey kardê xo de, heme hewe heyecanê vejenê teber û xo xerc kenê. Her kî dem ravêreno, ma a heyecana xo kenimê vinî. Gonî germeya ma bêna serdî. Nê nefîceyî ser o lazimo kem a bi arizî vinderime. Çirê winî beno? Çirê ma karî miyan de a heyecana xo vinî kenime?

Goreya zaneyê û pedevetendê mi, sedemê nê netîceyî estê. Jû: bê planey kî ma kurdî kar û bar do xo bi plan rê veşî germî nîyê.

Di: Nefice girotene de lezey kerdenê, demderg nêfikiryenê.

Bêşik karande, bendê nêbiyayene neyînî vijîyenê merdimî vernî. Sewa kî ma bi giraneyo hi hîssiyârî dest erzene-nime karî wexto ke bendê nêbiyayene vijenê ma vernî, hîssî benê serd. Bi no babeta ma tira vejenime kî, warê de cige-rayen û viraştene de, ray û rabba-zêni viraştene heyecan de neweyan cehdê makemî yo. No ware de problemê ma estê.

Nê gumanan dê mi ser mamosse Mehmût Nêşîteyî nuşteyê xo o ke veroj de humara 9 de bi sernamê dê 'konferansê Kirmancî ser' de ardi ziwan. Wina vatbi mamosse: "Esas te-

sîrê ney konferansî nika ra pey do belî bikero. Embazê kî nusnenê çendek gore xo şanenê ney konferansî? Çendek nê konferansî ra bawer bîyê (bawerîya xo pey arda) nuştişê ina de do belî bo."

Yeno zaneyen kî hetê 'TZPKurdî' ya Çewlîgî de rojanê 30-06-2012 û 01-07-2012 de lehçeya kurdî kirmancî ser konferansê vîraşt bî. Gamêna dîrokî bî. Seweta vervisêna da ziwan dê ma û bi arizî. Seweto pêçkerden do politikayê dê dagirkerdan kî vanê "zazakî/dimîkî kurdî niya" helbesteke erciyaye bi. Qerarêna do zanaye û temamkerena mejû da ratî bî.

No kenferanso kî ma kirmacan, bi heycan û kefweşey da girda şopna de, xeylekîn qerarê muhîmî ameybî girotene. Ma pêro zanê ke warê de kar û bar dê cemati de heme çî goreyê zerrî da ma merdiman ray ray nêşinê. Seweta kî nefîceyê kerdenan û caerdene dê meseleyan dê cemati kuantumîkî yê merdim nêşeno verro bibo wayîre qeneti. La fina zî kerden ci caerdene da nê qerarê kî konferans e ameybî girotene de, omîde ma gird, hîssî ma germ, çimî ma rayo yê. Gelo nê qerarî do senîn nefîceyî vejê beytar, debirêne qerarî do çiçî bo?

Çedekî / herçiqas gumanan ma estbî zî, omîd û bawerîya ma zî girdî yê. no omîd na bawerî şopnayen dê ma têkoşîn da çewres serrî ra yena û bêna girde. Omîd û bawerîya ma kerden û caardêna roşnîr, nuştox, ziwananox, kutir dê ma de xeyleken karê erciyayey kerde. Bi têkoşîn da çewres serran girêdaye cagî û dezgeyan vi-

raştê. Bi arizî û sazî û dezgeyan dê ma 'TZPKurdî' nê omîde ma gird kena gumananê ma vilêşnena.

Bi no omîda ez bawerake, nê roşnîr û mamossteyen şardê ma ê qedirberzî do verdarazîn pêşdarazna ma bitiknê û warê dê caerdene de qaran dê konferansa Çewlîgî ê dîrokî de bibê wayîre kerdenan dê erciyaye. Nîmcet nêverdê biyarê ca.

Ca ardene nê qiraran do hetê verfiyayen û standardize kerdişê ziwan dê ma kirmancî de nefîceyê kî kes texmîn nêkeno vejo beyntarî.

Raştey ser zî nê serran dê peyênan de, warê veten da weşannê dê ziwan dewam de ganîkerdeneyâ zarava ya kirmancî de xeylekî kerdenê erciyaye vejîyay beyntar. Ewro roj wexto ki ma rade dê qezencan dê edebîyat dê xode vindenê û vînenê deuiran dê xo ra, na jiwer vînenê, raş o. Xeyleke nefîceyê erciyaye vejîyay beyntar. Xelê kî ray gîryayê la wextoke ma vînenê rîzikan de wezîfeyan dê kî do bîyarê ca, na jiwer vînenim kî hewna talûkeyo gird esto. Talûkeyo gird UNESCO yî mojanî ma, vinibîyayena ziwan dê ma! Desvistenê ma seweta defdayenê ma talûke dê girdî besî yê?

Zihîfey ma ê tewr gird, warê xebitnayenê ziwandê xo dayîş û girotîş rojaneyî de ra. Nesto vejîyê domanê ma têkilî yan dê rojaneyî de, may da xo ya bi bir a way û pêrdê xoya bi kamcîn ziwnîya qisey vatînê kenê? No ware de nefîceyê kî çiman vero xo miyan de talûkeyî nimneno. Domanê ma bi ziwan dê 'sildim bildim' ya qisey kenê. Çikî ma hewna domanânê xo rişşenimê kres û mektebê dê kî bi 'sildim-bildim' mezgî 'şildim-bildim' definenê kafikdê domanân.

* Zindana Elbistanî

Waxto ke şima şî

Waxto ke şima şî
Endî maya şima xêr nedî
Astarikî jû be jû ameyî war
Siya koyan cirê giran amê

Daran kincê xo vîrnayî
Handêra şewe xo nêleqna
Hardê Dewêsi xo de dilop kerd
Bayê weşî nêmendi qedîyayî

Waxto ke şima şî
Va ancîya zerê xo miçiqîya
Awan verê xo da cor
Tice ciman ra bîye kor

Tewrê rindiye mend gilê dare ra
Bimbarekê xiziri bî kûd
Ne ame cêr ne cî sî cor
Kemerî decayî hennê xo rişna

Şima amînê şodîrî estî miyanê şewe
Astarikî zerê ma de bî kewe
Gul û gulsosinî ameyî tîlewe
Hard û azmenî xo şut bî newe

TURABÎ KİŞİN
Zindana Kandira

Sifla Beg û xort

Yew xort beno heskerdoxê yew kîneke. Kînek zî, heskerdoxê xortî bena. Hinê badî zî, kîneke û xort pîya tîrey de remenê, şîyenê yew koyê xewlî ser. Pîyê kînek zî, remanyîşê kîna x ora zaf hîrs beno.

Nay ra şîyeno gere keno. O wext zî, hîkûmat mukomat çîno. Wezîfeyê hîkûmatî zî, o herem de sifla beg keno. Welhesil şîyeno Sifla Begî hetê gerezeyê xo keno, vano felan xortî kînamê remnaya ezi ey ra gerekdoxa. Sifla Beg zî, di tolazanê xo erşaweno, vano şorê o xortî bigerê korayo se, tepîşê bîyarê ewta.

Tolazî şînê xortî têpşenê anê Sifla Begî het. Sifla Beg xortî ra perseno, vano la qet to no herem de nameyê mi venganê mi nîşnawito, to bêxeberda mî kîyneke remna ya.

Xort zî, persê Sifla Begî dano vano: "Bi seja komê û beşna kîneke, bi hewayê engura xerzî, newa bî. Hinê Sifla Beg kuno vîrî kamî.

Arêkerdox: ZAZA CEBELİ

Gede nêşkeno bişêro tuwaletî

Tirkîya de sîstema ke emser kerdê rojeyî bi her hawayî zira dano gedeyan. Gede nêşkeno bişêro tuwaletî û şirawenê dibistanî no bêqanûney ra aver çiyê nîyo û nîno qebûlkerdiş

Zehra DOGAN / Amed - JINHA

Psikîyastrîst Dr. Hîra Selma Kalkanî derheqê perwedeheya gedeyan ke 4+4+4 de qise kerd û ard ziwan ke hikûmat bi motora ke nêqediyayo wa-zeno rayîr bigero: "Gedeyê 5 serre hewna virazyayış motorâ xo nêqedînayo. Ombazên xo mîyan de çiyêne ke do meşkero bikero bibêy. No zî psî-kolojiya gedeyî xirabe keno û bêro de do bixo bawer mekero."

Kalkanî ard ziwan ke lazimo ke gedeyên ke eşrawenê bi rapora doxtran bibo. Ema odaya tabîban no karî hewaleyê dadgehî kardo.

Goreya perwedeheya bi zor ya ke 4+4+4 vanê emser det pê kerdo. Ema bi şaşî û kemanîyan dest pê kerdo. No zî hetê ra ziwanê makî asîmîle keno hetê ra zî gedeyan keno zor û zehmetîya mîyan. Warê gedeyan şî doxtran ke rapor bigê ke vajê gede qîmî perwedeheyî nêkeno ema nafileyo.

Gedeyan wendîşî ra kenê serdin

Kalkanî ard ziwan ke gedeyên ke bisêrê do mewazê ke bisêrê dibistanî: "Gedeyî hîperaktifî ey. Nêşkenê 5 deqeya sirayî de roniş. Hetê bînî ra zî gede do bivîno ke gedeyên ke ïnan ra pîl çiyêne bînan kenê û ey nêşkenê bikerê. No zî do gedeyî de bêbawereya xoserine bivirazo. No zî do bibo semedên qiseyê ze; Mezgê to apeya mendo? Çira tu nêşkenê bivirazê an zî bikerê? Û bi ney hawayî do heqaretî zaf bibêy. Nêy semedan ra do gedeyên qijkek mewazê ke bisêrê dibistanî û serd bibêy.

Hîra wina dewam kerd: "Karê ma-

mosteyan zaf zor o. Zafereya gedeyan do meşkîrê ke bişêro tuwaletî. Mamosteyî do hetkarî bikerê. Ema zafereya gedeyan do xo de bikerê. No zî do gedeyan mîyan de bibo mijara henekan û gede do xora şerm bikero. Yanê bi her hawayî karê mamosteyan û gedeyan zaf ameyo zorkerdiş."

Hîrayî ard vîr ke rapor bigerê zî çare nîyo: "No hal şâşeyî bi şâşey gitrotî o. No hina nêbeno. Ma vajê rapor girofî û gede nêşrawîfî dibistanî. Pekî serreke bînî do bişêro. Ey demî de semedê ferqa serran do zaf problemey ke ma neşkenê taxmîn bikerê do bivejyê meydan."

'Bidê daghehî'

Hîrayî ard ziwan ke Odeya Tabîban ardo ziwan ke hureynîya raporî de bisêrê bidê daghehî: "No bîryara odayî daha ca de yo. Çimkî malbatêne ke ekonomîya ïnan baş nîyo do zaf zehmetî boncê. Gede nêzano nêweşxane çiçîyo ma şinê ey ra rapor genê. Gede do bivajo eceba ez nêweş a an zî çîyeke bînî? Do bikûro persan mîyan. Ci heyf ke semedê gedeyî bi her hawayî sis temî takûkeyeke zaf gird vîraşto."

Cenî her xebatî de estê

NAVENDA XEBERAN - AMED

Dinyaye de serrîn peynî de karê cenîyan daha zî zor beno. Çimkî qirîza dinyaye ya gilokine cenîyan mecbûr verdano ke gedeyên xo weye bikero. No zî cenîyan erzeno heme tewrê karê kerekaran mîyan.

Zafereya merdimen dinyayî de yê ke herî zaf dejayîş oncenê cenîyê. Karbû barê civati zaferey ïnan milan de

yo. Semedê ke cenî zaferey bi hîsi xo tadenê xo mecbûr bi jan û kulê cuya-yîş de verdanê.

Citkareyi de herî zêd cenî estêy

Ma ewnîyenê kar û barê cenîyan zafereya ïnan di karê citkarey û dewijey de kar kenê. Metrepolan de, no tewr karê giran nêbo ema emsalê karê dewijeyî de karên giran de zî cenî xebat kenê.

Sibayî ra hetanê şewe kar esto

Cenîye citkarey de kar kenê zaferey serê sibayî bi eştişê tîncî kunê rayîr û şinê hîgâyî ser û det bigureyî kenê. No kar semedê cenîyeke dewijî her roj eynî yo. Hîni bîyo ke cenî bê karê dewijey kar nêzana û neşkena bikero. Eger cenîyeke dewij bêro metrepoli nêşkene bivindera zaferey zî vanê boyama çikîya. Çimkî müsayê dewî.

Cenîye dewî de müsayeyê karî bibo bişêro çica zî xo bê kar vera nêdana. Çimkî xîreta ay dest nêdana ke betal bimana.

Zafereya dewijan karê ke kenê bi hetkareya heme pîya kenê. Zaferey mîrdey û cenî kar kenê, ema giranaya karî cenî ser de yo. Merdeyî zaferey geyrenê, cenî xebat keno. Ney cayî de zatî serdesteye mîrdeyen ya cenîyan ser de vejjayî û heta ewro ameyo. Zafereya mîrdeyen nêşkenê karê cenîyan bikerê. Ema zafereya cenîyan şikyên zafîr karê medeyan bikerê. Çimkî cenî daha bi hêz û daha zî zêd bi teknîk xebat kenê. Ze mîrdeyen dema ke kar kenê nêwazene bi quwetî kar bikerê.

Apê Mûsa Tim Cuyeno

NESRÎN NAVDAR

Payîza 1992'yne menga Îlone de semedê kurdan rayêka bîne îxanet serê karî de bi.

Dewlete rayêka bîne bîyîr dabige, kurdan di rewşenbiranê yê de têk bero. Loma rewşenbir, zana û pîlê kurdan o bi rûmet, çinarê kurdan Apê Mûsa şehîd kerd û porê yê o sipey ge zey sembla astî bi, mîyanê gunî de verda. La dewlete ti wext nîrisa armansa xo û go etya ra tepeya zî nîreso.

Apê Mûsay bi vindertişê xo, bi heskerdişê xo û zanayîşê xo pîlan ra, heta qijan zerrey heme kurdan de ca giroto. Yê 72 serrî cuyînê xo bi temamî mîyanê xebat û tekoşîne de vîyarna.

Tekoşîna yê eyro roşnayî dana rayîrê rojnamevananê ciwanan. Bi seyan rojnamegerî serê fîkr û ramananê yê de ala xo berz kenê. Ala yê çiray erdo nîmenda, heta na gamî zî seyena tê.

Ma gama bala xo danê vînenê ge, Apê Mûsa, zey behî bîyo. Bi her rengî xebate yê yena dîtişî. Xebatê herî giran de zî, rojê herî tengan de zî eşkayo dor û verê xo bi kîfweşî bikero mîyanê xebate. Xo ra merdim gama pirtûkanê yê waneno merdim bi rehetî nê awayî vîneno.

Heme verhemê Apê Mûsay ge pînûsa yê ra vecyayê rastîya civaka kurdan verê çiman de danê ravistişî. Bi hîkayeya xo 'Birîna Res' feqîriye şarê xo, dek û dolabê ge dewlete serê sarey yîne de pêk ardê û tengasiya ge warê ziwanî de tede bîyê ardo ziwan.

Bi şîrî xo yê 'Qimili' ancî bê-caretiye şarê xo ardo raste û dewamî yê de hîvîya xîlasbîyayîşê tengasiyan ra ardo ziwan. Verhemê yê yo bi nameyê 'Ferhenga Kurdi-Tirkî' zî xebatêka Apê Mûsayî ya bi rûmet a ya serê ziwanî de ya.

Teberê pirtûkî yê 'Çinara Min' ge hîkayanê serra 1992-1993 ra pêk yeno, di cildî 'Hatıralarım', 'Vakayîname' û 'Fırat Marmaraya Akar' zî pirtûkxaneyê kurdan de ca giroto. Apê Mûsa ne tenê bi pirtûkanê xo, bi cuyînê xo yo rûmetdar, bi enerjiya xo û bi vindertişê xo, mîyanê tekoşîna gelê xo de tim cu-yeno.

AZADIYA WELAT

Zozan Basın - Yayımlı Adına

Şenol Matbaacılık, Reklam,

Film, Basım, Yayın,

Tan. San. Tic. Ltd. Şti.

Telsizler Mevkii Beyoğlu Mah.

Akasya Sok. No: 23/A

Küçükçekmece / İSTANBUL

Tel: 0 (212) 580 63 81

Edeve: Arslan Güneydoğu

Gazeteçilik, Matbaacılık, Kağıtçılık

Yeni Doğan Mah. 2108 Sok. No: 13/A

Yürütür / ADANA

Tel: (0322) 346 03 71-72

Genel Dağıtım:

Turkuavuz

Dağıtım Pazarlama

Şenol Matbaacılık, Reklam,

Film, Basım, Yayın,

Tan. San. Tic. Ltd. Şti.

Telsizler Mevkii Beyoğlu Mah.

Akasya Sok. No: 23/A

Küçükçekmece / İSTANBUL

Tel: 0 (212) 580 63 81

Edeve: Arslan Güneydoğu

Gazeteçilik, Matbaacılık, Kağıtçılık

Yeni Doğan Mah. 2108 Sok. No: 13/A

Yürütür / ADANA

Tel: (0322) 346 03 71-72

Genel Dağıtım:

Turkuavuz

Dağıtım Pazarlama

Rejîma Îranî kurdan qir keno

Rerîma Îranî her ke şino dijî kurdan, ze dewletên bînan, qırkerdişî ferz vîneno. Na gam zî ciwanê bi nameyê Mensur Arwendî yê kurd ra cezaya îdamî birna. Serê serrî ra heta ney gamî 60 ciwanê kurdan bi hawayî sîyasî zîndaran de yê û na gam 24 hebîy beno ke her dem bêrê îdamkerdiş. Mensûr Arwendî nezdî serrêya ke girote bi. Semedê ke itîfraz bikero zî 20 rojan dayo ey.

Pey Çinî ra Îran di warê îdamî de dewleteka 2'yin o. Menga îlonî de bi Arvengî bîy 2 ciwanê kurd ceza îdamî girotê. Îranî 2007 ra naşt 10 ciwanê kurd îdam kerdo. Goreya ke yeno vatîş 24 ciwanê kurd yê sîyasî zîndanan de yê û îdama xo pawenê.

Çewlîg zî bî meydana şerî

Goreya daxûyaneya HPGî çewlîgî de no hewte zaf leşkerîy û polêsiy ameyê kişîş. No hal zî zaf zora Tirkîye berdo û heme herêma kurdan de kewto alarma sûr. Heta serekê MHPî Dewlet Bahçelî ard ziwan ke, wa OHAL apeya bêro herêma kurdan.

Goreya daxûyaneya HPGî ya êrîşa sıfeyine a Çewlîgî de, 8 polêsan cuyê xo vinî kerdêy û zaf humarey de polêsiy teqîna sıfeyin de birîndar bîyê. Teqîna diyine ya ke dijî konvoja leşkerî pêk ardo de zî, ardo ziwan ke, 110

lejker cuyê xo vinî kerdêy û 50 hebîy zî bîrîndar bîyê.

'Wa OHAL biyero'

Serekê MHPî Dewlet Bahçelî qiseyên nijadprestî ra nîn war. Semedê ke mesele kurd o ra vano wa OHAL apeya bêro. Pey êrîşen HPGî yê Çewlîgî ra rayîberên tirk kewtê têmîyan û rayîr geyrenê. Ney rayî ra yew zî ceribnayış verînan ra OHAL bi. No zî yeno wateya, Tirkîya bişêro serrê 90'ın

û beno ke faîlê mechûl zaf bibêy û heta beno ke, na ray bi kîmyasalan dewan û qezayan qir bikerê!

'Bê çek nêbîy'

Goreya daneyên fermî yê Tirkîya 10 leşkerî kişîyay û zaf birîndar estêy û no konvoy bê çekin bîyô.

HPGî dijî vatîşen dewletî vat: "Leşkerîn ke ameyê kişîş bê çek nêbîy. Konvoy 300 leşkeran ra pêk ameynê. Gerîlayan, 10 wesayîten zirxî, 5 otoboz, 1 transît ra, 3 otoboz û 3 wesayit 3 ezirxî û transîtî nîşan girotê. 2 otobozîyi temamî kişîyay û veşayê.

Taransîti zî darbeyê giran girotô. 3 zirxî zî darbeyan ra pey bê kar mendê."

HPGî ardo ziwan ke TSK encax saet û nîm pey ra şikyayo ke bêro herêmî. 100 ambulans, helikoterê skorsky amey birîndar û merdeyan berdê. 3 kobrayan herêmî bi hawayê selepâtî dayê guleyan ver û 6 skorsk zî lejkieran nayê ro.

Albuma Roşnayî ya kirmackî vejya

Hunermenda namdar Roşna bi ziwanê kurdî her ke şina veng dana. Mîyanê deyîranê ay de kirmackî giraney de yê. 2010 de Albumê namê xo "Kilamê En Rîndekê Kurdî" de têy kilama xo "Yêna" ca guret bî û goşdaran mabên de vejîyabî ser. 2012 de Roşna pê albumê xo yê "Vîra Kerdi" vejya goşdarvananê xo ver.

Roşna bi temenê xo yê qîjek dest pê muzîk kena, bestekarîye û nuşnoxiya xo ra rengê û vengê xo bala ancena, muzîka kurdî de tedarikê nefesê newî kena. "Vîra Kerdi" de des kilamî estê, beste û nuşnoxa hîyest kilaman

Roşna bi xo kerda. Kilamê bînî jî albumê Jan Arslanî ra yo.

Roşna bi albuma xo ya verê dilê şarî de ca kerdbî. Albume de, redaksîyon Ayhan Evcî, saksafonî de Brezîlyayî muzîkar Leandro Saint-Hill, buzukî û udd de Mehmet Erdem, Dawulde Sebastian Bastî, perkusyon de Ata Guner û Yogî Jockusch, bas gîtar de zî Martin Drees, gîtaran de Chris Harms, Bernd Hîlgert, Steven Pfeffer, kemanî de Huseyîn Kemancı, klarnette Goksun Çavdar, Akordion de Ozge Metîn, klevyan de Ger-

rît Heineman kedkarîye kerda..

reqsê nî albumî pop û caz o, çekuyanê kilaman de zêde vateyê serê însanî, xerîb bîyene, têynatîye bi qeydê helbestvanîye xo kifş keno. Zazakî henî aseno kî vîndibîyena xo nîzdiya, seba nay ra zî ze mîrasê dînya yeno vînayış. Album hetê mîstîkê û rîndekîya zarava zazakî, pîrune pîya têhet de ano verê çiman.

Album Stambol û Hamburg de hetê Pelrecords'î amo qeyd kerdene. Xeya Pelrecords'î muzîke Kurdî ra veng û reqsî newîyan pêyda kerdene. No albumo xas û rîndek "Vîra Kerdi" Sony Music vîla keno.

Hinî eyseno ke Roşna serrê bêro de bi muzîka kurdî, dilê kurdan de cayê tewr berzî de ca bigêro.

Balûken: Tanriverdî bêberpirsiyar o

Alîkarê Serekê AKPî yê pêroyine Huseyîn Tanriverdî semedê ke vato: "1 citmengî de meclisi de do dersa wekilanê BDPî bêro dayene." Ra wekilê BDPa Çewlîgi İdrîs Balûken bersiv da Tanriverdî û ard ziwan ke bêberpirsiyarey ra hinî qise kerdo.

Wekîlê Manîsayî yê AKPî Huseyîn Tanriverdî verî operasyonên 'KCK' şaredarên BDPî mojna bi û peynî de encam resa ney merhelî. Ewro zî fek erzeno wekilanê BDPî: "Wekîlên ke bi sifatê terorî ma mîyan de yê do akerdîşê meclisi ya roja 1 citmengî de ceza xo bivînê."

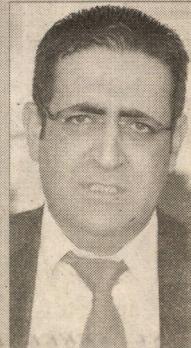
Alîkarê Serekê Gruba BDPî İdrîs Balûken zî ard ziwan ke, AKP ala xo ya iflasî wazeno binimmo û bertekîn wişk vatîşen ey ra mojna: "Vatîşen Erdoganî hinî bîyo ke ageyrayo kampânyaya lîckerdişî. AKP semedê ke iflasa xo binimmo ra kewto politikayê winayin dim. Çimkî ay ala iflasî onto."

Eger bivîsmê do ser bivejyo

Balûkenî ard vîr ke eger meclis bîryara vîstîşê wekîleya wekilteya BDPijan bido do AKP berê şerî Tirkîyayî de akero. No hal do zafîr zirarî bido Tirkîyayî heme: "Ewro AKP encamê şerî ke esto manîpule keno û nîdano şarî, medya yî bêveng kerdo, cennazeyî estey ema nêvanê. No tewr hereketê AKPî bêberpirsiyarey ra aver çîyeke niyo. Eger wekilan bieşrawê zîndanî do zaf canî biveşê û bandora ci do zaf dem derg bibo."

Bi taîimata Erdoganî beno

Balûkenî ard vîr ke Erdogan semedê ke vinîkerdişen Tirkîyayî binimmo ra her ke şino şerî gur keno û veng dano: "Vengdayîş Erdoganî ra ewro Tirkîyayî de alozî esto. Vengdayîş Tanriverdî zî girêdayê Erdoganî yo. Polîtika şerî ra aver çîye nêvanê."

Cizîrî de şar nêşino dibistanan

Tirkîyayî de semedê ke verê asîmîlas-yonî bêro girotiş ra her ke şino redkerdişê dibistananê tirk hîra beno û veng dano. Hetê bînî ra zî sîstema 4+4+4 heme cayên Tirkîyayî de demokratîy qebûl nêkenê û anê ziwan ke sîstêm semedê AKPî xebat keno û nijadperestiya gird o. Hidir Ercan zî bi 6 gedeyê xo şî Mexmûrî ke bi gedeyê ey bi ziwanê kurdî bimûsê.

Şarê kurd çend serro ke dibistananê tirkan, her serra ke dibistan dest pê kerdê, hewteyeke boykot kerdê ke bal bonco mijara asîmîlasyon û otoasîmîlasyonî ser. Ema emserr şarê kurd waştîşê xo daha giroto cîddî û tikey cayan de dibistanî amey redkerdiş. Ney cayan ra yê sere eonceno qeza Şîrnexî Cizîr û Çolemêrg o.

Cizîrî û Çolemêrgî de heme dibistanî veng mendê. Wendoxiy nêşinê dibistanan. Armana xo de anê ziwan ke, dibistanan bi kurdî wazenê û asîmîlasyonî ra vanê bes o.

Ney mijarî de çend rojan verî kes an zî kesen ke nasnameya ìnan eşkra nîyê 3 dibistanan de bombeyê vengî eştey, camîy şiknay. Wendoxiy cadeyan sero vinderteyê û ewniyênê dibis-

Hidir Ercan 2 serro ke 6 gedeyê xo nêşrawitê dibistanê tirk. Semedê ke gedeyê xo bieşrawi dibistanê kurdî şî Mexmûr. Ercan bi ney biryara xo kurdan mîyan de numûneya tewr weş o. Ercan wazenoke bi gedeyê kurdî bes o ke asîmîle bîyê hinî bes o tanan.

Hinî eysno ke no pergala newe ya redkerdişê dibistananê tirkan daha zî hîra bîbo û her ke bişêro veng bido.

Çimkî hemeyê Tirkîyayî de sazî û dezgâyên sivîl bi qîrayış veng danê ke

sîstema perwedeheye 4+4+4 iflaske-dişê perwedeheyî yo. Û wazenoke bi lez û bez no sîstêm bibedil yo û mafê kurda yê ke bi ziwanê makî de heqê perwedeheyî bêro dayene. No dayîş zî bi qanûn bêro dayene. ŞIRNEK

Mamoste İsmail Beşîkçî ame Amedî

Mehmûd NÊSÎTE - AMED

Birêz Mamosta İsmail Beşîkçî ame Amedî. Birêz Beşîkçî û serekê "Weqfa İsmail Beşîkçî" yî İbrahîm Gurbuz û nuştox Şêxmus Dîken tîreyde şî Şaredarîya Bajarê Gîrdî û Şaredar Osman Baydemîr zîyaret kerd. Esnayê zîyaretî de kitabê xo yê bi nameyê "Nameyê Hepisxaneyî" ìmza kerd û dîyarîya birêz Baydemî kerd û ard ziwan ke, Tirkîya de rejimêko fermî yê zaf wuşk esto.

Sosyolog İsmail Beşîkçî wina dewam kerd: "Ez zaf bextewara ke ez amîya Amedî. Serrê 1960 û 1971î de zaf ameya Amedî û şîya. Mi ardê hefsê idareyê orfi. Badê efu yê serra 1974'ine ez û çend embazê xo ma ameyê Amed, Mûş, Tûx, Çewlîg. Ê wextan ra dima ez qet nêameya Amedî."

Beşîkçî ard vîr ke, Kurdistanî zerrîya xo de, qelbê xo de takîp kero. Ameyîşê

mi do nika ra pey hîna tê dima bîbo".

Beşîkçî wina dewam kerd: "Kurdistan de sazbiyayî bîyo aste û goşt, zaf sazgehan de organîzebîyayî virazîya yo. Hetê kulturî ra zî organîzasîyonê muhîmî virazîyê. Eke ma serranê 1960'î û yê nê serranê peyînan pêverşanê ma do bivînê ke zaf çiyî vurîyê. La merdim şikeno cayêk ra destpêbiko û vajo. Bedelê zaf pîli ameyê dayîş. Merdim ke biewniyo nê bedelan ra, çiyêkê kar bîyê zaf tay ê. Netîce de ma zanê ke no vurîyayî goreyê serranê 1960'î zaf ê. Hem warê zîwanî ra, hem warê sosyalî ra zaf çiyî vurîyayê û ameyê karkerdiş".

Lazimo ke Tirkîya bîbedîlo

"Afrikayê Başûrî serranê 1960î de dînya de dewleta tewr nîjadpereste ameyêne zanayîş, la serrîn 1990'yi de Nelson Mandelâyi hefs ra vet û 1994'î de kerd serekkomar. Weçînayîşî ra dima Mandelâyi kerd

serekkomar û serekê idareyê sipîyan zî bi cigîre serekkomarî. Afrikaya Başûrî ra vatêne tewr welato nîjadperest, labelê vurîyayîşêko wîna virazîya. Yena fehmkerdiş ke idêolojîya fermî yê ûca nerm a, hende huşk nîya. Weçînayîşê 2008î de Barack Obama bi serekkomarê Amerîkayî. No weçînayîş ra yeno zanayîş ke idêolojîya dewleta Amerîkayî hende huşk nîya. Labelê Tirkîya de sîstêmko zaf huşk û idêolojîyêka zaf huşk a fermî esta. Na idêolojîya fermî ancax bicabîyayîşê termê ilmî pûç bena."

Rojnameyê Kurdan muhîm ê

Beşîkçî: "Rojnameyanê kurdan yê ke 1990 ra dima weşanîyayê ser û va, seba bomba û mudaxaleyen arşîvî taxrîp bîyê. Seba ke ma nê 30 serranê peyînan fehmikerî, ewniyayîş û cigêrayîşê nê rojnameyan zaf muhim o. Elbet ganî ma nê 30 serranê peyînan xo virî ra nêkerê."

Sêwreg xo amedeyê reqorî kena

Sewregijî semedê ke bikûrê kitaba Gunes ya Reqoran xo amadeyê reqora bi 30 hezar merdiman helbesta Ahmet Arîfi ya 'Hesreta to ra paranay kan kerdî' biwano kena.

Komeleya Avaraşîyiş û Sêwregî Bajarkerdişî veng dano sêwregijan "Haydê bêrê ma pîya rewqorê

bîşîknê" her ke şino hîra beno. Xebatîy ney warî de domyenê. Ceribnayîş do 25 ilonî de Stada Şaristanê Fırkan Tuysuz dê meydana veng de bîbo. Xebatîn ceribnayîşî resayê asta xo ya peynî. Armana sêwregijan tenê vengê sêwregî bi dînyayî bidê şinas-nayîş û Sêwregî bikerê bajar o.

Fotokêşa 570 mega piksel

Goreya ke zanistîy anê ziwan fotokêşa tewr weş û gîrd ya bi 570 mega pikselin o. Zanistîy fotokêşa ke viraşte ronay û plan kenêy ke fotoyê 4 hezar supenovayan boncê. No fotokêş semedê ke fezayî ra wene bigo yo. Heta ney gamî 100 hezarî ra vêşer weneşî gergerakan onto. Goreya zanistan bi ney fotokêşî do zaf çiyên newe û fotoyêna daha balkêşan boncê û bidê xizmeta şaran. AMED

Şer hewna dewam o

NAVENDA XEBERAN - AMED

Şerê ke mîyanê HPGYî û Tirkîyaye de her ke şino gur beno. TSK wazeno erdî ra zî bikûro herêmînke destê HPGYî de yo. Ney semedî ra zî bi hewayî êrişen teyarân şerî zaf zêd kerd û wazeno ke cayên HPGYî destê Tirkîyayî ra giroto apeya bigêro.

Hêzên Tirkîyayî bi hezaran onciyeno sînorî ser ke zafereya koyen ke destê HPGYî de yê apeya bigêre ra, ci dano. HPG daxûyanîyanê xo de ano ziwan ke her roj nezdî se kesen ke hêzên dewletîyî yenê kişîş.

Meyda tirk nedana

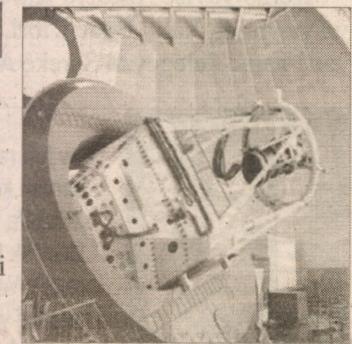
Kişîşen encamê şerî mîyanê HPGYî û Tirkîyayî de yo, medaya tirk nedana. Ema HPG vinîbîyişen xo roj bi roj bi nameyan dano medyayî. Semedê ke medya tirk çend rojan verî bi hetê Serekwezîrî Tirkîyayî Tayîp Erdoganî ra amebi tehdîtkerdiş ke wa raşteyan nêvajê ra newewteno ke raşeya şerî bivajê. No zî beno semedê xerben zûrkerine bivajê û şarê tirk bixapînê.

Her roj kişîşî estêy

TSK hewtayo verî bi hezaran leşkerê xo sînorî de cayên ke destê ìnan de yo de bi ca keno. Hinî biyo ke dibistanan û yûrdañ de leşkeran bi ca kerdî ke xo amedeyê şerî bikerî, an zî xo bipawo ke, gerflayîşen HPGYî daha zî zêd ca TSKî ra meko teng û qezayan û şaristanan bipawo. Na gam zafereya şerî te-yareyan ser de romîyeno. Ca bi ca hêzên TSKYî bi payan bişêro koyan zî nêşkenê avar bişêre.

Helikoter û teyare darpa kerdî

Semedê ke leşkeren tirk erdî ra zaf zahîyat dano ra TSK wazeno ke hewara bireso gerflayîşen HPYî û ìnan berteraf bikerî. Ema ceribnayîşen hewayî zî ca bi encam nê-dano û TSK mecbûr manano ke xo apeya bonco. Goreya daxûyaneyê HPGYî no hewtayî de helikotereke û teyareyake şerî darpa kerdî û mecbûr mendê ke apeya xo boncê.

Xalîd Begê Cibrî

MAMOSTE SILÊMAN

Serra 1882'î de, Gimime (Varto) de ameyo dinya. Pîyê ey; Gimime de reisê eşireta Cîbran û qeymeqamê Wanê yê verî, Mehmud Begê Cibrî yo. Maya ey; yeysa Şêx Seîd, Melekan Xanim a. Xalîd Beg; ay dem de, sey heme lajanê axanê kurdan, Stenbol de, verê Mektebê Eşirete (Kabataş Aşiret Mektebi) de, dima Mektebê Herbî (Yıldız Harb Okulu) de wendo. Ordûyê Osmanîyan de, her qedeme de zabîtey kerda.

Tewr verê, Filistîn de wezfe kerdo, dima welatê kurdan de, berpirsiyareya (mesulîyeteya) perwerdeyîya Alayanê Hamîdiyeyan girewta xo ser.

Tewr pîynî de, rutbeyê albayey gêno û Erzirom de, Komutaneya Gar-nîzonê keno.

Halîd Beg; Herbê Xelîsiyayîş de, yew demo kilm bibo zî, Mustafa Kemal û imbazanê ey het de ca gêno û organizekerdişê Kuvaya Miliye de, yew rolo muhîm girewto xo ser.

Sereyê serra 1920'yan de, vera (qarşiyê) lîdereya Turkperwereya Herketê Kemalîstan de ca girewto.

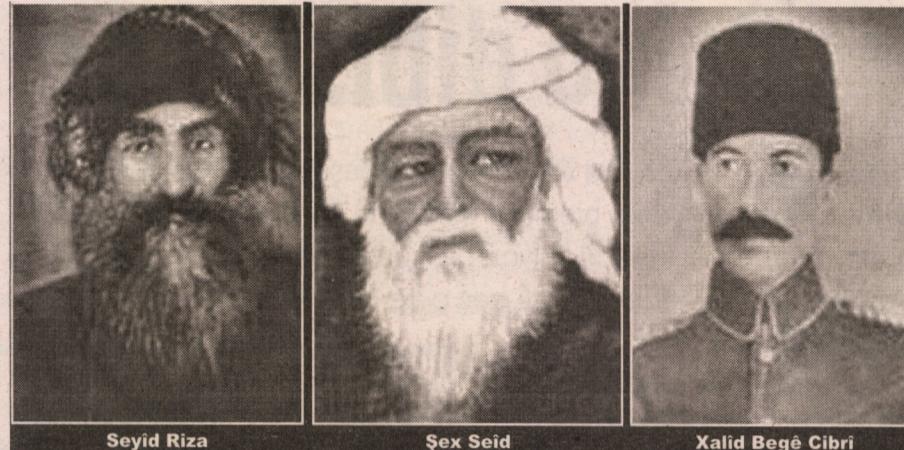
No semed ra, no dem de, leşker û roşnvîrê kurdan dormareyê ey de kom benî. O û bi imbazanê xo, berpirsiyaranê Cemîyeta Tealiya Kurdîstanî (Kurd Teali Cemîyeti) reyde têkilî virazeni.

Rêxistin virazeni

8 Sibate 1920 de, rêxistino ke nameyê ey, Azadî Kurdîstan o, saz kerdo. (No tarîx, tayê cîmeyan de, 8 Sibate 1923 û 1925 zî vêreno.) General İhsan Nurî, Suleymanî İsmâil, Mulazim Hakki Savaş, Hertuşîj Hurişî, Doktor Fûad û Rojnameger (Gazetecî) Kemal Fevzi, lîderan ra tayê lîderî nê rêxistin î.

Kombîyayîş Azadîya Kurdîstanî

Kombîyayîş Azadîya Kurdîstanî yo yewin de Xalîd Begê Cibrî, bi ra-yanê heme delegeyan Serekê Azadî

Seyid Riza

Şex Seid

Xalîd Begê Cibrî

Tarîxa Tirkîyayî de eyseno ke her tim kurdîy ameyê xapeynayış. Xalîd Beg ney ey demî de ardo ziwan. Dema dardekediş xo de zî vato ke, ez tenê nîya şima weş bizanê ke pey min de Mezopotmayayê heme esto û do heqê xo şima ra bigêro

yeno vêjnayış.

Ay dem de, epey zabîtê (sûbayê) ke, welatê kurdan de, berterafkerdişê Serehewanayîş Nastûrîyan de, wezfe girewto, beştarê nê rêxistinê benî.

Yew demo kilm de, azadî mîyanê şarê de vila bina û bina yew hêzo muhîm.

Cemîyeta Tealiya Kurdîstanî; Kurd Mûstafa Paşa Yamulkî û Kurd Şerîf Paşayî reyde têkilî virazena.

Imbazê Xalîd Begê yo tewr nizdî, wekîl (mebûs) Yûsûf Zîya Beg û Şex Seîd Pîranî yo.

Şêxanê Neqşîyan ra Şex Seîd, keynaya Xalîd Begê, Fatma Xanîma Cibrî reyde ziwjîyawo. Xalîd Begê, mi ra vat ke: "Her dem de, kurdan; tîrkan rî ardim kerdo, dosteya xo ifsat kerda. Labelê hiûmatî Tirkîya; nasnameyê kurdan qebûl nêkerdo, heqê inan nêdawo, sozê xo de nêvinderto. No sar, mucadeleyê xo dewam keno."

Layê şima hadreyo

Peynî de vat ke: "Haci! Haci! milê Xalîdî, kendîrê (kendîlê) şima rî hedre yo."

Na ser o, ez ewra ra aqiltîyaya û ameya Enqere. Mustafa Kemal, loca de, pabeyî mi bi.

Mi rewşa Xalîd Begî, ey rî vate. Hinê sewbîna yew çiy nê-mendbi"

Kurdan tim xapînayê

Rûsyâ û İngîlîstan tede epey dewletan reyde têkilî organîze benî. Fikrî Yûsûf Zîya Begî yo bingeyîn; "Mazbatanê lîderanê kurdan girewtîş o û Cemîyetê

(Yewîyeya) Miletan (Netewan) de, bi resmî (fermî) se temsîlkarê Azadî, bido qebûlkerdiş o.

Aşma yê Îlula 1924'î de, Yûsûf Zîya Beg, endamanî azadî ra, birayê xo Teymen Arîf Begî rî, derheqê rewşa Kurdîstanî ya peynî de, yew telgraf raykeno.

Semedo ke, no telrag dekeweno destê İstîxbaratê Tirkîya, Yûsûf Zîya Beg û Albay Halîd Beg, tewşînî û de-benî hepsî (hefsî) Bidlîse.

Dima raybenî Hepsî yê Leşkerî. No hedîse, kurdan ser o yew tesîrêko xirab (nebaş) keno.

Azadî, bê lîder manena.

Dima heyetê Azadî kom beno û no

**Wazanî
fikrê ey
bibedilnê**

Yew het ra Kurdîstan de, nê hedîseyî ceryan kenî, yewna het ra zî Mûstafa Kemal, semedo ke Xalîd Beg fek fikran û dewaya xo ra ver-rado, Wekîl Mûşê Haci İlyas Samîyi wezfedar keno.

Haci İlyas, vîrameyîşanê xo de vano ke; "Ez warişta şîya Erzirom, yew otele de ca bîya. Semedo ke, ma yewbînan (yewnan) veynî, mi ey rî yew nuşte (pûsûla) raykerde. Dima mi peyê nê nuşteyê (na pûsûla) de,

notê "ez mecbur (mazûr) a ke, şima veyna" nuşt û ey rî raykerd. Halîd Begî, binê na pûsûla de, tena nameyê xo nuşto û mi rî tepe raykerde. No têgeyrê ey ra, ez zaf hêrs bîya,

Biryar gênê ke serewedartîş bibo

Çeleyê 1924'î de, kongreyê Azadî beno û Şex Said no kongre de, vano ke: "Kurdî; seba azadîya xo, ganî ceng bikî" Kongre de, qerarê sazkerdişê yew komîteyî girêno. No kongre de, bi destekê heme eşiretanê mintiqa, yew qerarê serehewanayîş girêno. Heme çiy, bi teferûat plan beno. Goreyê nê planê, tarîxê serehewanayîş zî gu-lana 1925'î dest pêkeno. Semedo ke, wekîl (mebûs) bi û şîynayîn heme cayan ra bigeyro, seba hedrekerdîş serehewanayîş, Yûsûf Zîya Beg, wezfedar bîyo. Yûsûf Zîya Beg, seba Azadî, xe-batanê muhîman keno. Peynîya na xebate de, epeyê lîderanê eşiretan, beştarê nê rêxistinî benî. Yûsûf Beg, Sey Simko, Keyê Barzanîyan û Şex Mahmud Berzencî reyde veynayîşan keno û seba rêxistinê destekê (ardimê) ïnan gêno. Seba serehewanayîş, têkilî organîze benî.

kombîyayîş de vêjnayış virazîno.

Şex Seîd, serekê Azadî beno û dest bi xebatanê xo keno.

Na xebata ey, hetan 13 Sibata 1925'î dewam kena. No tarîx ra pey bêplan û goreyê planê, wextê xo ra viyâr, ceng dest pêkeno. İstîxbaratê Tirkîya, na rewşe ra guman keno û bi yew qomployê, nê serehewanayîş, rew dano destpêkerdiş.

No serehewanayîş, hetê Dewleta Tirkîya ra berterafbeno.

Guyîni rişyena û Begî darda kenê

No serehewanayîş de, epey gonî billa bina. Serehewanayîş ra pey, 14 Nisan 1925 de bi qerarê Mehkeimîya Şarqî (Rojhilatê), Albay Xalîd Beg, dar de (ïdam) beno, semedo ke, Yûsûf Zîya Beg, leşker bi, guleyanî ti-fingan fekanêno û ca de kişîno.

İdamî ra viyâr, vateyê Albay Halîd Begî no yo: "Vera (qarşiyê) şima ez tena nîya."

Peyê mi de, Mezopotamya de, müazam yew şarê kurdan esto. Qet (tu) yew guman çin o ke, siba tornê ma nê heqan şima ra gêni."

Not: No nuşte, 14 Nisan 2011 Panşeme, 03:04 de hetê Edebiyatê ra bi tîrki neqlê facebookî biyo. Mi tîrkiya no nuşteyê, açarnawo (çarnawo) kirmancî.

zaf dejaya. Bandî mi, xo bi xo vat, ci beno wa bîbo, ganî ez no wezfeyê xo bîyara ca. Ü ez şîya keyeyê ey. Mi ey rî rewşe, ifade kerde û mi rîca kerd ke, no mewzûyê ser ro ma qâfi bikî."

Nefîbiyîşê gule û pixinkerdîşê çemî

Honandîşê pirtûkî lecê şarê kurdî serî de hameyo xemilnayîş.

Nefîbiyeyîş, welatê xo ra dûrkewtiş, birakerdişê welaî, xerîbmendiş, sewnabiyyaye, hepskewtiş

EVDILA QASAN

"Sindorê edaletê tirkî heta heqê kurdan o. Cayo ke heqê kurdan dest pêkerd, edaletê tirkî úca de qedîno."

(rupel - 488)

Bi no vatişî reyde min waşt ez dest bi nuşteyê xo bika. Ristayanê corinêna diyar beno, miyanê romanî de nuştox şarê kurdî kerdo bare û mijarê romanê xo. Biraşti gama ke nameyê romanî hewnenê, kêt vano na romane bi honandîş termê (têgehê) evîne reyde hameya neqsnayîş. Çimkî termê gule, her tim di vajeyî (Wêjeyî) de biya remza heskerdiş û bengiyî. Çem (ro) zî, xora termêkî erdnigarî yo. Gama ke kêt cuya kurdan ra hewnenê, kurd bi xo leteyêkî xozayî yê. Bi çend hezar serrî yo ke xozaye, xora ra sey perestgeh û war veynenê, tehe de ciwyenê, wexte ke ca û warê xo ra yenê qerfnayîş, zaf dejan û êşan ancenê sey heme gandaran.

Romanê Munzur Çemî ya 'Gula Çemê Pêre' de Gulcan û keyeyê xo hameyê nefibeyîş. Seba ke leşker di dormareyê Çemê Pêre ca biyê, çem qilêr biyo, ahengîya cuya dewijan hameya herimnayîş, ê zî hameyê nefibiyeyîş. No romanê, romanêke qerase yo, nuştoxî armanc û mebestê xo miyanê panc sey rûpelan de rave kerdo. Romanê bi duwêş besan (qisman) bar biyo. Beş yewine de xozaya Gêxiya Çewlige hameya şayesekerdiş, têkiliya dewijan û xoza, gerîla û dewijan, leşkeran û dewijan hameya vacerîkerdiş, dima ra, dewijîy hameya nefibiyeyîş.

yera qronolîjikî yo. Vajêrî (vegotin) sere ra heta peynîya pirtûkî keso hîreyîn hameyo karreddiş. Bi saya diyalogan reyde zî gama kêt romanî

wanenê, kêt tengayî nêancenê. Xoza baş hameyo şayesekerdiş, la cayê qewmiyayîş biyeran de şayese çin o. Kes û kesyet ham – tam vejîyenê meydan. Dima ra gama ke şehsi ra têkildarî virazyena, ay wext kêt pêhesênê ke, ay kes filan kes o. Beno ke nuştoxî waşto ma ey / aye weş bisopnê, ma têkilîya ey / aye weş fehm bikê.

Xora ristayanê corêi an de zî yeno fehmkerdiş, honandîş pirtûkî lecê şarê kurdî serî de hameyo xemilnayîş. Nefîbiyeyîş, welatê xo ra dûrkewtiş, birakerdiş (hesreta) welaî, xerîbmendiş, sewnabiyyaye, hepskewtiş, merdiş ... û ebînî.

Biyerê romanî mabênê serra hezar û new sey neway panc û di / du hezâriy de qewmiyê. Nuştoxî keyeyê Gulcane sey finak (mînak) girewo xo dest, la mebest heme dej û janê şarê kird o. Waşto ma bi naşkerdiş birînanê Gulcane û keyeyê aye reyde zilmê ke şarê ma serî de yeno domnayîş ra haydar biko. Çimkî bi nefikerdiş reyde keyeyî lete – lete benê, bêkarî, veşanî û çiyê bêehlaqî virayenê.

Roman bi şêweya qlasîk hameyo nuştiş. Vacerîya bi-

Na mesela sey meselayêke sereke ya. La nuştox bi sewbînan meseleyan reyde bare û mijarê romanî derg û dila kerdo. Waşto dorûverê na meseleya binkeyî, bi meseleyanê bînan reyde bixemilno, tay persgireyanê bînan zî vajerî biko, peyaman bido wandoxanê xo. (Meseleya Ajda Xâname, meseleya Zerîfa û gedeyanê aye, meseleya doktor Baranî, meseleya bîrayê Mewlûdî... û êbinî.)

Ziwanê romanî asan û herikbar o. Seba ke roman baş biyêro fehmkerdiş, nuştoxî ferhengêkî şenik di peynîya pirtûkî de amade kerdo. Çendeke wan-dişî de tikey persgira virazo sez î, rayna fehmkerdiş romanî watedar keno. Goreyê min roman seba wandiş û hoverberdiş xebata zarawayâ kirmankî, çimeyêkî zaf erciyaye yo, ez hêvidar a wandoxêy kirmankî no romanî biherinê û biwanê.

AKMî de bibo. Vajîyayîş ke Cihan Demîrî ya "Remayışê Berastengî ya Mîzaha Sîyasî a 600 serran ravê-rayo" do bêro viraştiş.

Roja 11 citmengî de saet 10:00-19:00 de do panel bi 3 roniştişan bîdomyo. Moderatorê ey Prof. Dr. Bîlal Arik bibo. Cihan Demîrdî û Kutlukhan Perker û Dr. Şenol Bezcî zî do bi tewr tewr mijarê karîkatûran panelist bibêy. ANTALYA

'Simtên Mîzahî' yenê pêbet

Emserr Mîhrîcana Portakala Zerdine ya Navnetewî ya 49'in bi nameyê, 'Mîzah, Muhalefet û Demokrasi' yeno despêkerdiş. Mîhrîcan bi hetkareya Şaredarîya Antalyayî û Weqfa Huner û Kulturê Antalyayî do pêk biyero.

Mîhrîcan do 6-12 citmengî de bi ya 49'in bivejyo temaşekerdoxên heskerdeyan ver.

Mîhrîcan de do rafinayîşê mîzahî zî bibo. Rafinayîşê karîkaturan

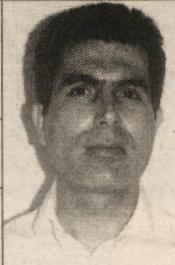
de do, xêzên; Tan Oral, Cîhan Demîrcî, Metîn Ustundag, Erdîl Yaşa-roglu bibêy. Hetê bînî ra zî do filmê anîmasyon yê ke 42 serro ke Tan Oralîyo do bêro weşaneyîş.

Simtê Mîzaha Tirkîyayî do 8 citmengî roja dişemeyî saet 15:00 de Merkeza Girotişûdayî ya Ozdilekî de bi rafinayîşê karîkaturan abibo. Filmê Tan Oralî zî do 10 citmengî de saet 18:00 de Salona Perge ya

Têgeyrayîş

Zerweş Esnaw

Zerwesnaw@gmail.com

Nasname ziwanê xo de qalkerdîş o

Kê Amedî de geyrenî, zaf çiyî balê kêt ancenî, Amed şaristanekê welatparêz o, mîrdimê Amedî xoverdêr û qehra-man û jêhatî yî.

Yanê Amed, hetê netewîyeyî ra gelekî aver û serkewte ya. La ziwanê xo de vajorkerdîşî yan zî qisekerdişî ra qet xo baş nînawnena.

Mesela gedanê Amedijan yan zî xortê Amedijan ra kêt ewnîyenî, nameyê ïnan kurdî yo û zaf weş o zî, la çi heyfo ke nêşînî kurdî qalî bikerî, ma û pîyê ïnan zaf weş name panayî û ma no warê de ïnan pîroz keni, la ziwanê xo de qalkerdîş nêzanayış zî zaf çîyo kemanî yo.

Nameyo weş dayo la qalkerdîş nêkerdo, qalkero se tam nêkerdo. Coka gedeyî ziwanê xerîbî şuxulnenî. No mîyanê ma de nêkokîya xişne ya û ma senî na nêkokî biwedarnî?

Ziwanê xo ra wayîrvejîyayîşî ra ma, encax na nêkokî şînî biwedernî. Ma gedeyanê xo ra nameyo kurdî zî panenî û kurdî zî qalî keni.

Ma nêşermîyenî û ma çîrê bişermî? No ziwanê maya ma yo û hawayê şîtê maya ma, ma rê helal o.

Ziwan, ma xelisneno, sewbîna çîy nê. Heme kurd ganî giranî bido ziwanê xo ser. Ziwan, heme çîyê ma yo, o nêbo heme çîy veng o, rihê ma yo, kesayetiya şarê ma yo.

O semedi ra, heme warê de ma kurd-kîyê xo kifş bikerî û serî de zî ziwanê xo bigurnî.

Ma qiyemetê ziwanê xo bizanî, ziwanê ma heme meselayanê ma çareser keno. Ziwanê kurdî, ziwan dewlemendî yo. No ziwan hayanê inka ziwan per-werdeyî nêbiyo la biewne ke heme warêye nuştekîyî de eserê erjîyayî dayo. Kultur, edebiyat, huner, politîqa, sinema, şano ûsb.

No ziwanî ra ma çend rîzdar bî, rayna tay o. Xo pawito heme asîmîlasyon û helînayîşî ra.

Ma wîyta ra heme pî û mayê kurdan ra vengdanî, gedeyanê xo ra ziwanê xo qalî bikerî. Gede verê ziwanê xo bander bibo/a, Xora dima şeno/a heme ziwanan bander bibo/a.

Eke ma gedeyanê xo ra ziwanê kurdîye de qalî nêkerî se, o wext heme çîy veng o. Çimkî, ma ziwanê xo reyde est î. Çimkî ziwan nasnameyê ma yo. Ma ey reyde est î.

O çinbo, çareyê min û to, ma zî çinî. Çi karo baş ameyo meydan se, ziwanê maye xebitnayîşî ra ameyo raşte..

Şarê Xinûsî bi
sewalweykerdişî
paya de yo.
Ciwanî koç kenê.
Herêmî de
hêngîmin zaf o.
Hestorê ey bi
nameyê.
Cayên tarîxî
bêwayirey ra
rijiyayê

AVER PAYİZ

Xinûs zî ze zafereya qezayen kurdan, xemserdey ra heta ney gamî bêwayir menda. Semedê ey, kar û bar çîno û enerjîya herî herikbar ciwanî herikyenê met-repolan û Xinûs zî, her tim ze xo mendo. Zafereya nûfûsî ewro dewan de cuyenê û karê xo kenê û debara xo û qezayî paya danê vindertiş. Zafereya erdê ey kaş û maş êy ra cayê sewalan o. Hengemînê ey û hestorê ey zî namdar êy.

Nameyê Xinûsî Erebi yo çekuya "Hisn" i ra yeno. "Hisn" yeno manayê dizike (kela). Nameyê qezaye 1910'ı ra ver bi gorye nûşteyê yew qewme (Na qewme Safeviyan ver ciwî-yaya) Kins (Bi gorye yew rivayete Hüns) o.

Tarîxê Xinûsî ser o zanayîşê ma kemî yo. Bi gorye nûşteyanê tewr verê yê Xinûsî, tarîxê hereme heta İ.V. 1 hezar 400 serraş şino. Qeza demêko derg destanê Armenî û İranîyan de menda, badê de-kewta destanê Bîzansan. Hereme de bi seserran komê Armenîyan ciwîya yî. Qeza şerê Milazgirî ra Pey dekewta destê Selçukîyan la badê İranîyan ïnan ra gi-rewta. Wextoke destanê Osmanîyan de bîya Orisî demêko kilm zeft kerda.

Qezaye de Wextanê verênan ra tewir tewir eserî mendê. Nê eserî taybetîya çand, hûner û awansazîya wextê xo res-nawo heta ewro.

Dizika Xinûsî rijiyya

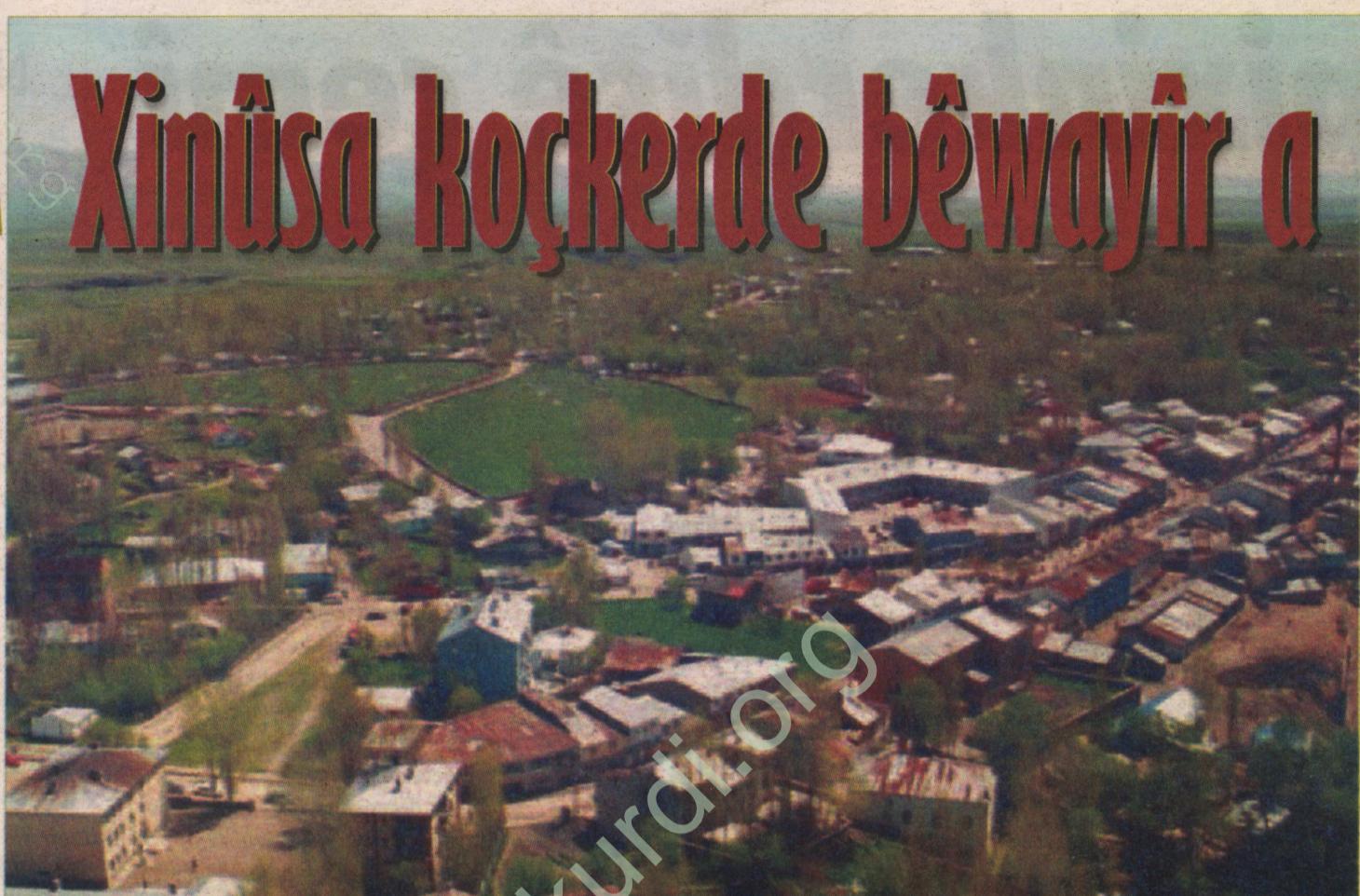
Rojawanê dereyê Xinûsî de ya. Tarîxê awanbîyayîşê aye nîyeno zanayîş. Bi gorye Evlîya Çelebîyi awanbîyayîşê aye reseno heta datê Heseno Dergî (Hukum-darâ Akkoyûnan) dizike cayêko berzî de

Eserî bêwayireyî ra xirabe bîyê

Mîyanê xinûsî de ya. Beganê Mûşî ra Alaaddin begî daya viraştiş. Planê aye çargoşe yo, new hebî kumbî ser o yê. Eserê qeza yê bînî nê yî; Dizika Herre, Dizika Zimakî, Kumbeta Zimakî, Tirba Emer Xelîî... yê. Nê eseran ser o zanayîşek çin yo, zafê

înan rijiyyayî bîyê xirbe. Cayê awanbîyayîşê qeza yo tewr verê rojawanê dereyî hetê dizike (kele) yo. Bi gorye vatişanê Evlîya Çelebîyi dizike datê Heseno Dergî daya viraştiş. Dizike de hewt camî, yew xan û yew hemame biyâ.

Xinûsa koçkerde bêwayîr a

awan bîya dorûverê aye de zinarê tîkî est ê. Bi gorye vatişan, mîyanê dizike de verê rijiyyayîş, xan, hemam û camî estbî. La ewro heme rijiyyayî.

Der û dormare bi koyin o

Qezaya xinûsî başûrê Erziromî de behre ra hezar û 720 mîtroyî berz a û deş-têk ser o awan bîya. Dorûverê qezaye çalûkuş û koyî. Dorûverê qezaye, hetê rojawanî de Koyê Çewligî, başûrî de Koyê Akdoxanî, rojhelatî de Koyê Akî, vakurî de bi Koyê Kanca û Karyayî gi-rewteyo. Bi taybetî, koyanê Çewligî ser o ware û platoiyî est ê. Erdê ramitiş tay ê. Qezaye de cayo tewr berz girê Kofi yo. Gir koyanê Çewligî ser o yo û berziya Kofi 3 hezar 70 mîtro yo.

Kendalê (Qanyon) Xinûsî namdar o. Qanyonê Xinûsî di tipî qanyonan xo mîyan de hewênenô bi na taybetîya xo

dinya de mîyanê qanyonê ke nê xerep-yayî û dest nîresawo ci de hesebêne.

Cayê hengemînî yo

Sewbîna şaristanan ra merdimî yenê hereme kare hingdarîye kenê. Serre de mabêne 180-200 tonî hingimîn dest ke-weno. Tebîtetê qeza hetê weyekerdişê hin-gan ra zaf baş o. Bingeyê ekonomiyê hereme erdramitiş û weyekerdişê heywanan o.

Zafereya nûfûsî dewan de cuyenê

Bi gorye istatistikianê 2007'ı nûfûsê Xinûsî 32 hezar û 59 kesî yê. Nînan ra 10 hezar û 802 tenî mîyanê qezaye de û 21 hezar û 257 kesî zî dewanê qezaye de ci-wîyenê.

Bi gorye humarîşê nûfûsî yê serra 2000'ı seyî ra 92'yê camêrdan û seyî ra 74'ê cenîyan wendiş û nûştiş zanenê.

Zismitan derg amnan kilm o

Xinûs semedo ke beşa tewr serd ê şaristanê Erziromî de yo, serre de şes aşmî vêşer zimistan dewam keno. Zimistanê hereme zaf xidar vêrenê. Hewayê qezaye bejîyo. Qezaye de aşma oktobre de serdî dest pêkenê û bi taybetî aşma çeleyi de germîye kewena binê sifîri 8 dereceyi. Mabêne nê wirdi aşman de zaf serd û vewrin ravêreno. Tesîrê nê serdî, heta aşma nîsane dewam keno. Demserra amnanî zî zaf kilm û germ a. Aşma tewr germe aşma tebax a. Qezayede hewayê amnanî ancax di aşmî (temmûze, tebaxe) dewam keno. Germîye aşmanê amnanî mabêne 25-30 C°'yı de yo.

Vewre zafane aşma oktobre de destbi varitişî kena û varitiş heya orteyê aşma gulanî dewam keno. Mîyanê qezaye de nîzdî çar aşman tim vewre kewtaya.

Şarê qezayî ra zaf merdimî (bi taybetî xorfi) semedo ke nîeşkenê debara xo bi-kerî koçê şaristananê rojawanî kerdê û kenê. Tena seyî ra 15.17'ê erdê qezaye yene ramitiş la pêroyê nê erdan hetê citê-ran ra nîyenê ramitiş. Seyî ra 38'ê nê erdan awî û seyî ra 62'yê ïnan zî bejî yo. Bi gorye qezayanê bînan, hetê debre ra kemanîye est a. Xinûsî de semedo ke ha-vila aye tay a cityêriye roj bi roj kemî-yena. Cityêriye hereme zafanê êmê heywanî nebatan ramenî, ïnan vêşer kartolî, verrojikî, kelem û şêlim zî yeno ramitiş. Seyî ra 37'ê erdê qezaye mîrgî yê. Hetê weyekerdişê heywanan ra potansî-yela ey est a û bi na taybetîya xo qeza, bi gorye qezayanê bînan ê Erziromî aver şîya la bi gorye potansiyela xo, zaf aver nîşîya. Qeza û dewanê qezaye de şar debara xo zafane bi weyekerdişê heywanan keno. Erdan zî semedê werê xo rameno.

Hestorêñ herêmi namdar êy

Semedê ke zimistanî dergî yê tarîxî de şîyiş û ámaryaş her dem biyo meseleke giran. No mesele bi hestoran her çiqas nébo zî, problemen şîyiş û amayışan bi hestoran hal biyo. Heta ney gamî zî qezayî de hestorî yenê weyekerdiş. Her çiqas rayîrê dewijan amebo viraştiş zî rayna zî hewcadereya hestoran esto. Çimkî der û dormeyê qezayî û dewîy zaferey koyî yê. No zî meseleyî dahan hîsan bi hecedareya hestoran dano vindertiş. Koyan û daristanan mîyan de hestorî ra her ca rayîro. Ney semedî ra zî hestorê Xinûsî şarî mîyan de bi namdar êy. Çimkî kalkî û bapîrê ey hestoran koyan de bi qiwet û bihêz geyrayê heta ney gamî. Ze hestorî deştan nîyê. Zehemefî serd vînayê ra dahan zexm êy û no zexmeye ïnan qîmeta hestorêñ Xinûsî şarî mîyan de zêd kerdo.

